

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระยาอนุมานราชธน ให้ความหมายของภาษาไว้ว่า "ภาษาคือวิธีที่มนุษย์แสดง
 ความในใจ เมื่อใหญ่ถึงขั้นของการไหว้ใคร จะเห็นเพราะต้องการบอกความในใจที่นึกไว้
 หรือเอ่อบรรยายความนึกอันในใจให้ปรากฏออกมาภายนอก โดยใช้เสียงพูดที่มีความหมาย
 ตามที่โลกคลงรับรู้กัน ซึ่งมีผู้ได้ยิน รับรู้ และเข้าใจ"¹

ในการที่บุคคลจะสามารถสื่อความหมายทางภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้นั้น เขาต้องรู
 จักศัพท์จำนวนมากพอที่จะประกอบเป็นประโยค เป็นเนื้อความติดต่อกัน เพื่อช่วยให้เขาได้ใช้
 ภาษาในการพูดและเขียน และเข้าใจภาษาจากการฟังและอ่านได้อย่างชัดเจน เบอร์เนตและ
 โลว์ (Paul C. Burns and Alberta L. Lowe) ให้ความหมายของศัพท์ว่า "ศัพท์ คือ
 สื่อแสดงความคิด"²

ในการทำวิจัยครั้งนี้ เนื่องจาก ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาความเข้าใจศัพท์ใน
 ประมวลคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษา ดังนั้น เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 จึงเป็นเรื่องราว เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางภาษาของเด็ก ความคิดรวบยอด สั้นสั้นฐาน
 พัฒนาการทางศัพท์ของเด็ก องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก การสร้าง
 เสริมพัฒนาการทางศัพท์แก่เด็ก การรวบรวมประมวลคำศัพท์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ

¹พระยาอนุมานราชธน, นิรุกติศาสตร์ ภาค 1, หน้า 23.

²Paul C. Burns and Alberta L. Lowe, The Language Arts in
 Childhood Education (Chicago : Rand McNally, 1969), p. 201

สร้างหนังสืออ่านสำหรับเด็ก และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเข้าใจศัพท์ในหนังสือแบบเรียน
ระดับประถมศึกษา

การเรียนรู้ทางภาษาของเด็ก

โดโรธี รูบิน (Dorothy Rubin) กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ทางภาษาของเด็ก
ไว้ดังนี้

1. เด็กเรียนรู้ภาษาจากการเชื่อมโยง (Association) เด็กจะเชื่อมโยงประ-
สพการณ์ที่ตนเองเห็น เขากับภาษาที่ตนได้ยิน เช่น ในบ้านมีแมวอยู่ตัวหนึ่ง เด็กมอง
เห็นแมวอยู่เสมอ เขาได้ยินคนอื่น เรียกสัตว์นั้นว่า แมว เขาจะเกิดการเรียนรู้และเมื่อ
เขาเห็นสัตว์นั้นอีก เขาจะเรียกสัตว์นั้นโดยถูกต้องว่าสัตว์นั้นคือแมว
2. เด็กเรียนรู้ภาษาเมื่อเขาได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) หมายความว่า
เด็กได้พูดออกมาคำหนึ่ง ก็ได้รับคำชมเชยว่าเก่ง เขาจะเกิดความพอใจ จึง
พยายามที่จะแสดงความสามารถทางภาษาของเขาออกมาให้ใหญ่โตขึ้นมากขึ้น
3. เด็กเรียนรู้ภาษาจากการเลียนแบบ (Imitation) เมื่อเด็กได้ยินผู้ใหญ่ พูดบาง
ครั้งเด็กก็จะพูดเลียน ทั้งที่ตัวเองก็ไม่เข้าใจความหมาย ยิ่งผู้ใหญ่หัวเราะขบขัน เขา
ก็จะยิ่งพูดซ้ำ
4. การวางประโยคที่สมบูรณ์ (Elaboration) เด็กเรียนรู้ภาษาจากการที่เขา
พยายามใช้ภาษาในประโยคที่สมบูรณ์ เช่น เด็กเล็กพูดว่า "หมา" คำเดียวของเขา
นั้นหมายความว่าเป็นประโยคหนึ่งในความคิดของเขา ซึ่งอาจจะหมายความหา คน
เห็นหมา หรือพูดว่าหมา หมา เมื่อเขามีอายุเพิ่มขึ้น ประสพการณ์ทางภาษามีมากขึ้น
เขาจะพยายามพูดเป็นประโยคได้¹

ความถี่ความซอก (Concept)

ในการที่บุคคลจะสื่อความหมายทางภาษา ไปได้ดีนั้น เขาจะต้องมีความสามารถ
ใช้ศัพท์ในการสื่อความหมาย การที่เด็กมีความเข้าใจศัพท์ชัดเจน สามารถเรียกชื่อสิ่งของนั้น

¹ Dorothy Rubin, Teaching Elementary Language Arts (New
York: Holt Rinehart and Winston, 1975), p. 26.

โคตรถูกต้อง ก็เร็วกว่าเขามีความถี่รวมยอดในศัพท์นั้นอย่างถูกต้อง

ประติพันธ์ อุปรมัย ไต่ความหมายของความคิดรวมยอด ไว้ว่า

ความคิดรวมยอด เป็นความถี่รวมที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มีลักษณะรวมกัน บุคคลจะเกิดความคิดรวมยอดต่อสิ่งใดใดนั้น บุคคลจะมองเห็น หรือเข้าใจลักษณะรวมที่มีอยู่ในกลุ่มสิ่งเร้านั้น ๆ เสียก่อน เช่น ความคิดรวมยอดของคำว่า "ผู้หญิง" การที่บุคคลจะบอกได้ว่า สิ่งเร้าใดเป็นสิ่งเร้าที่เรียกว่า ผู้หญิง บุคคลนั้นจะคงเคยเห็นลักษณะต่าง ๆ ของผู้หญิงมาก่อน และรู้อาลักษณะรวมที่สำคัญของความคิดรวมยอด "ผู้หญิง" ก็คือ มนุษย์ที่มีอกเอาจอกๆ สะโพกผาย ผอมยาว เป็นนูนๆ ในท่าทางเกี่ยวข้องกับคำว่า เลี้ยง ฟูเฟ้อ เทียบไซ ก็ถือว่าเป็นความคิดรวมยอดทั้งสิ้น แถกๆ เราพูดถึง "อาร์สรา หงสกุล" ชื่อนี้ไม่ถือเป็นความคิดรวมยอดเพราะ อาร์สรา หงสกุล มีกบเกี่ยวในโลก โยมีใครที่จะมีลักษณะเหมือนอาร์สรา หงสกุล จนเราจะไปเรียกกบนั้นว่าอาร์สรา หงสกุล ได้อีก แถกๆ "นางงามจักรวาล" ถือเป็นความคิดรวมยอด เพราะ คนที่มีความสวยได้ร้อมกันเลือกมาเป็นเลิศกว่าทุกชาติ จะโยมีใครก็ใด ลักษณะกรรมการที่คิดนิยามกันว่าสวย¹

ประติพันธ์ มหาชัย ไต่ความถึงความสำคัญของความคิดรวมยอดว่า

ความคิดรวมยอดเป็นปัจจัยสำคัญของพัฒนาการทางภาษา เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการทางภาษาก้าวหน้าไปไต่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมาย เมื่อเด็กมีความถี่รวมยอดเกี่ยวกับเรื่องอะไร เขาก็ต้องการคำศัพท์สำหรับความคิดรวมยอดนั้น ตัวอย่าง เช่น เด็กรู้ว่า ของสิ่งหนึ่งไร้สวมบนศีรษะกันแดดได้ เมื่อเด็กเข้าใจว่า ไร้ก็คืออะไรแล้ว ยังจะต้องการหาคำศัพท์คนทั่วไปเขาไร้กันอีกกว่าไร้ ไร้ก็คือ หมวก เด็กจะรู้จักคำมากที่ไร้คือไร้ไร้ ขึ้นอยู่กับการมีความถี่รวมยอดในเรื่องต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด เด็กที่รู้จักคำมาก ๆ นั้น เป็นควยเกิดเคยมีประสบการณ์กับสิ่งนั้นมาก่อน เขาไร้คิดว่าเขาควยไร้ที่ควยเฉย ๆ โดยตนเองไม่เข้าใจและไม่เคยพบกับสิ่งนั้นมาก่อนไร้ เช่น หมวก ก๊อ สิ่งไร้สวมบนศีรษะกันแดดได้ บุคคลนั้นยังเป็นเด็กเรื่องประสกับก็ควย การคงเล่นนี้ โดยที่เด็กไม่เคยเห็นหมวกมาก่อน ไร้ก็ควย

¹ประติพันธ์ อุปรมัย, จิตวิทยา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2513),

เป็นการเข้าใจความหมาย และมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคำว่า นมก อย่างแท้จริง¹

ในการจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดต่อสิ่งใดนั้น ครูต้องช่วยใช้อุปกรณ์หรือของจริงแสดงให้เด็กได้เห็นสิ่งนั้น ๆ อย่างชัดเจน เพื่อช่วยไม่ให้เขาเกิดความคิดรวบยอดที่ผิด ๆ เกิดจากของใช้ในบ้าน เช่น ตุ๊กตา เก้าอี้ จึงเกิดความคิดรวบยอดต่อศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อสิ่งของเหล่านี้ได้ เด็กสามารถชี้หรือหยิบสิ่งของที่ใหญ่กว่าให้ชี้หรือหยิบใต้ออกกวาง สัตว์เล็ก ๆ เป็นต้น จำเป็นต้องใช้ของอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน เรียกว่า สัตว์พื้นบ้าน

ศัพท์พื้นบ้าน

กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายของศัพท์พื้นบ้านไว้ว่า "ศัพท์พื้นบ้าน คือ บรรดาถ้อยคำที่คงใช้อยู่เป็นปกติเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กเริ่มเรียน"²

เบอร์เนต และโลว์ (Paul C. Burns and Alberta L. Lowe) แห่งศัพท์พื้นบ้านของอเมริกัน 4 ชนิด คือ ศัพท์ในการฟัง ศัพท์ในการพูด ศัพท์ในการอ่าน และศัพท์ในการเขียน และอภิปรายรายละเอียดไว้ดังนี้

1. ศัพท์ในการฟัง (The hearing vocabulary) ประกอบด้วยศัพท์ที่บุคคลได้ยินและเข้าใจ ศัพท์ในการฟังสำคัญสำหรับเด็กมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยก่อนเรียน เด็กวัยนี้จะรับฟังศัพท์โดยที่เขาใจ แต่เขาไม่สามารถจะแสดงเจตนาของศัพท์ในการพูด อ่าน หรือเขียนได้ เมื่อเด็กมีวัยสูงขึ้น ความสามารถเหล่านี้จะได้รับการพัฒนา แต่ศัพท์ในการฟังก็ยังนับว่ามีความสำคัญอยู่

¹ ประเด็น มทว. ๓๓, หลักการสอนภาษาในชั้นประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2519), หน้า 1.

² กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2520), หน้า 12.

2. ศัพท์ในการพูด (The speaking vocabulary) ประกอบด้วย ศัพท์ที่บุคคลใช้สนทนากัน เปรียบเดียวกับศัพท์ในการฟัง ศัพท์ในการพูด มีความสำคัญสำหรับเด็กมากกว่าที่จะมีความสำคัญสำหรับผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ใหญ่สามารถใช้ศัพท์ในการเขียนได้มากกว่าศัพท์ในการพูด ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กที่สามารถใช้ศัพท์ในการพูด แต่ไม่อาจใช้ศัพท์ในการเขียนได้ ซึ่งอาจเนื่องจากเด็กยังไม่มีความสามารถในการเขียนสะกดคำ

3. ศัพท์ในการอ่าน (The reading vocabulary) ประกอบด้วย ศัพท์ที่บุคคลรู้จักและเข้าใจจากการอ่าน บุคคลสามารถอ่านศัพท์ใดอย่างเข้าใจ แต่ศัพท์ในการอ่านนั้นบางคำอาจจะไม่สามารถนำไปใช้ในการพูดหรือเขียน

4. ศัพท์ในการเขียน (The writing vocabulary) ประกอบด้วย ศัพท์ที่บุคคลใช้ในการเขียน ศัพท์ชนิดนี้เหมาะสำหรับนำไปใช้ในการสอนเขียนสะกดคำ¹

ดันทีสตีน์ (Sara W. Lundsteen) มีความเห็นว่า ในการสอนศัพท์นั้น ควรจะเริ่มสอนศัพท์ในการฟังและพูดก่อน ให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา ซึ่งเด็กจะเข้าใจภาษาได้จากการฟัง แล้วจึงจะถึงขั้นฝึกพูด ขั้นการอ่าน และเขียน ศัพท์นั้นจะไร้อ่อนเมื่อเด็กเกิดทักษะในการใช้ศัพท์นั้น ๆ ในการฟังและพูดแล้ว¹

ดูซา จันท์เนม มีความเห็นว่า เด็กในวัย 2 - 4 ขวบ จะมีพัฒนาการทางภาษามากกว่าเด็กในวัยอื่น ๆ เด็กจะหัดพูดเป็นประโยค เด็ก 5 ขวบบางคนอาจจะใช้ภาษาแบบผู้ใหญ่ได้ เด็ก 6 ขวบขึ้นไปจะมีพัฒนาการทางภาษาสูงขึ้น ซึ่งเหมาะสมที่จะฝึกเพิ่มทักษะทางภาษาให้แก่เด็กวัยนี้ในการอ่าน และเขียน ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งก็คือ เด็กในระยะวัยประถมศึกษานั้น เด็กหญิงจะมีความสามารถทางภาษาดีกว่าเด็กชาย²

¹Burns and Lowe, The Language Arts in Childhood Education, pp. 201 - 202.

²Sara W. Lundsteen, Children Learn to Communicate (New Jersey: Prentice Hall, 1976), p. 81.

³ดูซา จันท์เนม, หลักการศึกษ จิตวิทยา และหลักการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นครศึกษา, 2517), หน้า 11-13.

รินส์แลนด์ (Henry D. Rinsland) ทำการศึกษาศัพท์ของเด็กเกรด 1 ถึงเกรด 8 ในรัฐโอกลาโฮมา โดยให้เด็กเขียนคำที่รู้จักใหม่มากที่สุด แล้วรวบรวมศัพท์ทั้งหมดมาวิเคราะห์พบว่า

1. เด็กแต่ละระดับชั้นเรียนใช้คำต่างกันมาก
2. มีศัพท์บางคำที่นักเรียนชั้นเด็กเล็กใช้คำนี้เป็นศัพท์ที่เด็กในชั้นระดับสูงขึ้นไปรู้จักความหมาย แต่ก็ยังมีศัพท์บางส่วนของนักเรียนทุกระดับชั้น¹

สมิท (Mary Katherine Smith) แห่งมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์น ศึกษาศัพท์ของเด็กเกรด 1 ถึง ระดับมัธยมศึกษา โดยการสร้างแบบทดสอบวัดความเข้าใจศัพท์ของเด็ก พบว่า

1. ความรู้ในคำศัพท์ของเด็กจะเพิ่มขยายไปตามระดับชั้นที่สูงขึ้น
2. เด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาสามารถเข้าใจศัพท์ที่มีหลายความหมายได้ดี²

คณะเภสัชกร สรรพัตต์ และนิยม คำนวนมาสก ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการการใช้ถ้อยคำของเด็ก ศึกษาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ในจังหวัดพระนคร ปี พ.ศ. 2491 โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พูดเล่าเรื่องที่กำหนดให้ใน 10 นาที กับเด็กเสียงไว้ แล้วให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 4 นั้น กำหนดให้เขียนศัพท์ที่เขารู้จักภายในเวลา 10 นาที รวบรวมศัพท์ทั้งหมด มาวิเคราะห์พบว่า จำนวนศัพท์ที่เด็กใช้นั้นเพิ่มขยายตาม

¹ Henry D. Rinsland, "A Basic Vocabulary for Elementary School Children," in Research in the Three R's, ed. C.W. Hunnicutt and W.J. Iverson (New York: Harper and Brother, 1958), pp. 213-223.

² Mary Katherine Smith, "How Large is Children's Vocabulary in Research in the Three R's, ed. C.W. Hunnicutt and W.J. Iverson (New York: Harper and Brother, 1958), pp. 224-230.

ระดับชั้นเรียน¹

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรูภาษาของเด็ก

กอลโดแรม (Gertrude B. Corcoran) อธิบายว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรูภาษามองเด็กนั้น ได้แก่

1. ลักษณะห้องเรียน ห้องเรียนที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทสะดวก มีโต๊ะ ไม้บั๊งพร้อมโต๊ะเขียนโต๊ะกับเก้าอี้ไป มีป้ายนิเทศสำหรับแสดงผลงานของนักเรียน มีอุปกรณ์การอ่าน ลักษณะของห้องเรียนแบบนี้จะช่วยให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเรียน
2. บรรยากาศในห้องเรียน บรรยากาศในห้องเรียนต้องไม่เคร่งเครียดจนเกินไป ครูควรจะพูดจาเป็นมิตรกับเด็ก มีหน้าตาขี้บ๊ยมแจ่มใส
3. สภาพร่างกายของเด็ก เด็กที่มีร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ จะมีสมาธิในการเรียนได้ดี มีสุขภาพร่างกายของเด็กอาจเกิดจากความพิการทางหู ตา วัณโรคของปอด เช่น วัณโรคปอด หูเป็นน้ำหนวก หูดไม่ชัด หรือ จากการไม่สะอาด ปลูกฝีระยะ ปลูกทอง การไม่ได้รับประทานอาหาร ทำให้เกิดอาการหิวขณะนั่งอยู่ในห้องเรียน²

และยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่

วัย เด็กจะเลิกการเรียนรู้ภาษาตามพัฒนาการของวัย มิลเลอร์ (Miller) อ้างถึงผลงานของสเตรเยอร์ (Strayer) ทำการทดลองกับเด็กอายุ 84 สัปดาห์ โดยแยกเขาเด็กคนหนึ่งมาฝึกภาษาคววิธีให้เด็กเรียกชื่อสิ่งของต่าง ๆ เขียนแบบที่ผู้ใหญ่พูดได้บ้าง ปรากฏว่าภายใน 5 สัปดาห์ เด็กคนนั้นสามารถพูดคำได้ 35 คำ ขณะฝึก

---

¹ ฉะนั้นหาก สรหัตต์ และนิยม คำนวนพจนานุกรม, "พัฒนาการในการใช้ถ้อยคำของเด็ก" ใน ผลสัมฤทธิ์งานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 46.

² Gertrude B. Corcoran, Language Arts in the Elementary School (New York: The Ronald Press, 1970), p. 17.

เด็กคนแรก เด็กคนที่สองจะตกเก็บตัวไว้ไม่ให้ไต่ขึ้นคำพูดอะไรเลย จนกระทั่งฝึกเด็กคนแรกเสร็จ จึงไต่เริ่มฝึกเด็กคนที่สองซึ่งขณะนั้นวัยของเขาสูงขึ้นเป็น 89 สัปดาห์ ใช้การฝึกวิธีเดียวกัน ผลพบว่า ในเวลา 4 สัปดาห์ เด็กคนที่สองพูดศัพท์ได้ 30 คำ เมื่อฝึกเป็นอัตราเฉลี่ยเด็กคนแรกจะพูดได้ 7 คำ ต่อสัปดาห์ ส่วนเด็กคนที่สองจะพูดได้ 7.5 คำต่อสัปดาห์ แสดงให้เห็นว่า เด็กคนที่สองได้รับการฝึกในวัยสูงกว่าเด็กคนแรก ความสามารถทางการใช้ศัพท์จึงดีกว่าเด็กคนแรกเล็กน้อย หลายเดือนต่อมา เมื่อศึกษาความสามารถในการใช้ศัพท์ของเด็กทั้งสอง พบว่า เด็กทั้งสองคนมีความสามารถในการใช้คำไม่ต่างกันเลย การทดลองนี้แสดงให้เห็นว่า การฝึกภาษาแก่เด็กที่มีอายุขยับเกินไป จะไม่มีผลต่อการเรียนรู้ของเขา เด็กจะเกิดการเรียนรู้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น¹

แลร์รี เกนเนดี (Larry D. Kennedy) ให้ความเห็นว่าเด็กหญิงจะมีความสามารถทางภาษาคือกว่าเด็กชาย ในระยะ 3 ปีแรก ของการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า บิคมารดาส่วนใหญ่เน้นต้องการให้เด็กหญิงเป็นคนสุภาพ พูดจาไพเราะ จึงพยายามฝึกภาษาแก่เด็กตั้งแต่อายุยังน้อย ส่วนเด็กชายนั้นบิคมารดาต้องการให้เป็นคนกล้าหาญ แข็งแรง จึงฝึกเด็กในด้านการกีฬา การออกกำลังกาย ไม่ได้ฝึกด้านภาษามากนัก² และดูว่า จันทน์เกม ทำการศึกษาความเข้าใจคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั่วประเทศ พบว่า นักเรียนหญิงมีความเข้าใจคำศัพท์ได้ดีกว่านักเรียนชาย³ ส่วน พรพันธ์กุล ทำการศึกษาพัฒนาการทางด้อยคำของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 พบว่าเด็กหญิงมีพัฒนาการทางด้อยคำ

¹ George A. Miller, Language and Communication (New York: McGraw Hill Book Company, 1963), p. 140,

² Larry D. Kennedy. Teaching the Elementary Language Arts (New York: Harper and Row Publishers, 1975), p. 11.

³ ดูว่า จันทน์เกม, "ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจคำศัพท์และความเข้าใจการอ่านของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ โรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งในจังหวัดพระนคร," หน้า 50.

ดีกว่าเด็กชาย¹ แต่ การดี อุทัยรัตนกิจ ทำการศึกษาความเข้าใจศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่ง โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า นักเรียนชายและหญิงมีความเข้าใจศัพท์ไม่แตกต่างกัน² และ ชิน เจริญ ยันต์โกเศศ ทำการศึกษาความเข้าใจศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่ง จังหวัดตราด พบว่า นักเรียนชายหญิงมีความเข้าใจศัพท์ไม่แตกต่างกัน³ สาเหตุที่มีความขัดแย้งกันของงานวิจัยดังกล่าวมา อาจเป็นเพราะศัพท์พื้นฐานที่ง่ายแก่การเข้าใจของเด็ก ซึ่งไม่อาจจำแนกความเก่งอ่อนของเด็กได้ แต่ศัพท์ในชั้นที่สูงขึ้นไปนั้นจะมีความยากเพิ่มขึ้นตามระดับชั้น ความเก่งอ่อนจึงสามารถจำแนกเปรียบเทียบกันได้ระหว่างบุคคลและระหว่างเพศ

พัฒนาการทางอารมณ์ เกนเนดี้ มีความเห็นอีกว่า "เด็กที่ตกคดียังคงมีให้อยู่ในอารมณ์เวลาถ้อย จะมีผลทำให้พัฒนาการทางภาษาไม่เจริญงอกงามเท่าที่ควร เด็กจะเกิดอาการตามหลัง" ถ้าเขาถูกบังคับให้อ่านหนังสือ"⁴

¹ ชวนา สรวิชัยกุล, "พัฒนาการทางถ้อยคำของเด็กนักเรียนของสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเปรียบเทียบเกี่ยวกับเด็กโรงเรียนสาธิต ระดับชั้นประถมปีที่ 2 และ 3," หน้า 50-51.

² การดี อุทัยรัตนกิจ, "ความเข้าใจคำของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่ง โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์," วิทยานิพนธ์ปริณามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 187.

³ ชิน เจริญ ยันต์โกเศศ, "ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคำของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่ง จังหวัดตราด," วารสารวิจัยทางการศึกษา 8 (มิถุนายน 2521): 67-73.

⁴ Kennedy, Teaching the Elementary Language Arts, p. 11.

สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ ประเทิน มหาจันทร์ ให้ความเห็นว่

เด็กจะรู้จักคำมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เช่น เด็กที่อยู่ในชุมชนชนบทรู้จักชื่อพันธุ์ไม้ชื่อสัตว์ดีกว่าเด็กที่อยู่ในเมือง เด็กที่อยู่ในบ้านซึ่งมีโทรทัศน์วิทยุ จานเสียง เทารีดไฟฟ้า ก็จะมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ซึ่งเป็นผลทำให้เด็กในเมืองและเด็กในชนบทมีความเข้าใจศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกันออกไป เพราะสิ่งแวดล้อมในเมืองและชนบทนั้นต่างกัน

ประสบการณ์ที่เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดความงอกงามทางภาษา เด็กที่อยู่ในครอบครัวอบอุ่นดี จะมีประสบการณ์เรียนรู้รอบ เพราะขาดเครื่องเล่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดความงอกงามทางภาษา เด็กเหล่านี้ยังไปพะวงอยู่กับความกดดันทางเศรษฐกิจ เช่น การขาดแคลนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม จึงขาดความสนใจทางภาษา

จากข้อคิดเห็น และงานวิจัยที่กล่าวมาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ทำให้มองเห็นว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กนั้น จะเกิดควบคู่ไปกับพัฒนาการทางกาย ใจ อารมณ์ และสังคมของเด็ก

การสร้างเสริมพัฒนาการทางศัพท์ของเด็ก

เบอร์นส์ และโลว์ (Paul C. Burns and Alberta L. Lowe) เสนอวิธีการสร้างเสริมพัฒนาการทางศัพท์ของเด็กไว้หลายประการ แต่ก็ยังไม่ใช่วิธีการใดที่จะเหมาะสมที่สุด จึงเฝื่อนแก่เสนอแนะไว้เท่านั้น ซึ่งพอจะนำมากล่าวได้ดังนี้

1. ระเบียบการตรง การจัดประสบการณ์ตรงกับเด็กที่เหมาะสมที่สุด ก็คือ การจัดทัศนศึกษา สามารถที่จะนำไปใช้กับเด็กตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา ประสบการณ์ตรงจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง ปัญหาก็คือ ครูเกรงว่าเด็กจะไปโฉบความปลอดภัยในการเดินทาง จึงไม่นิยมใช้วิธีการนี้มากนัก

¹ ประเวศ มหาจันทร์, หลักการสอนภาษาในชั้นประถมศึกษา, หน้า 2.

2. หนังสืออ่านสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กจะช่วยพัฒนาศัพท์ของเด็ก โคมเฉอะ หนังสือที่เราได้ดูมานี้เกิดจากความสนใจอยากซักถาม เด็กควรได้อ่านหนังสือที่มีศัพท์ง่าย เหมาะแก่การมีวัยและระดับความรู้ของเขา
3. อุปกรณ์การสอน ในการอธิบายศัพท์แก่เด็ก ควรใช้อุปกรณ์การสอนที่จะช่วยให้เด็ก เลิกความรู้สึกว่ายากของศัพท์โดยถูกต้อง หลังจากที่ได้ใช้อุปกรณ์การสอนช่วยในการอธิบายศัพท์ไปแล้ว ควรจะให้เด็กอธิบายความหมายของศัพท์ให้เพื่อนร่วมชั้นฟัง และ มีการอภิปรายเกี่ยวกับความหมายของศัพท์นั้น
4. เนื้อหาวิชา ศัพท์ในเนื้อหาวิชา มักจะเป็นศัพท์ยากสำหรับเด็ก แต่จำเป็นจะต้อง ให้เด็กได้เริ่มรับรู้ เช่น ศัพท์คณิตศาสตร์ ศัพท์วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ในการเลือกหนังสือ ก็เป็นเนื้อหาวิชาให้เด็กได้รู้ ควรพยายามเลือกเอาหนังสือที่มุ่งเน้นให้ความหมายของศัพท์ไว้อย่างชัดเจน
5. การพูดและการเขียน การพูดและการเขียนเป็นการแสดงออกทางความคิดและความสามารถทางภาษาของเด็ก ครูจะต้องกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความสามารถของเขาออกมาให้มากที่สุด
6. การจูงมือฝึก การแนะนำให้เด็กจดบันทึกศัพท์ได้ขึ้นจากการฟัง หรือได้จากการอ่าน แล้วให้เด็กมีเวลาอภิปรายในชั้นเรียน จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางศัพท์แก่เด็กได้
7. การเขียนแบบจากครู ในการจะสอนศัพท์ใหม่แก่เด็ก ครูอาจสร้างความสนใจด้วยการพูดกับเด็กในโตเล็กโตขึ้นมอญ ๆ อาจจะใช้การอ่านประโยคที่มีศัพท์นั้นโตเล็กโตฟัง หรืออาจใช้ศัพท์นั้นในการอธิบายภาษา หรือเอาเนื้อหาในโตเล็กฟัง โดยครูแสดงท่าทางที่จะช่วยอธิบายศัพท์ให้ แล้วให้เด็กทำท่าทางเขียนแบบการแสดงของครู
8. การช่วยฝึกฝึก การให้เด็กโตฝึกทำแบบฝึกหัดในการให้ความหมายของศัพท์ และ ขอบเขตระดับความรู้ของศัพท์ เด็กควรจะได้ฝึกทำแบบฝึกหัดอยู่เสมอ
9. การกระตุ้นให้เด็กศึกษาความหมายของศัพท์ด้วยตนเอง ครูควรสร้างความสนใจในศัพท์ใหม่แก่เด็ก ด้วยวิธีเขียนศัพท์ไว้ที่ป้ายนิเทศ หรืออาจจะพูดถึงศัพท์นั้นบ่อย ๆ จนเด็กเกิดความสนใจอยากทราบความหมาย จึงแนะนำให้เด็กไปค้นหาความหมายจากพจนานุกรมฉบับเด็กเรียน¹

¹ Burns and Lowe, The Language Arts in Childhood Education, pp. 221-223.

ลินด์สทีน (Sara W. Lundsteen) แสดงความเห็นว่ ครุส่วนมากไม่คอยสนใจที่จะสอนศัพท์ให้เด็ก อาจจะอธิบายเพียงผ่าน ๆ ไม่ได้คำนึงว่าเด็กจะเข้าใจหรือไม่ การที่เด็กเข้าใจศัพท์คำหนึ่งผิดไป อาจทำให้ความหมายของประโยคคลาดเคลื่อนผิดไป¹ มิลเลอร์ก็เห็นว่าเด็กจะไม่สามารถจับใจความของเนื้อเรื่องที่อ่านได้ ถ้าเขาไม่เข้าใจความหมายศัพท์นั้นอย่างชัดแจ้ง²

เกรย์ และโฮลเมส (Wilma S. Gray and Eleanor Holmes) ทำการศึกษาว่า ควรจะสอนศัพท์แก่เด็กโดยตรงหรือไม่ โดยทำการทดสอบกับเด็ก 5 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นเด็กที่มีความสามารถในการเข้าใจศัพท์อยู่ในระดับสูง กลุ่มสองและสามเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเข้าใจศัพท์อยู่ในระดับกลางและต่ำตามลำดับ เด็กในกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะได้รับแบบทดสอบความเข้าใจตามจากความนั้น โดยที่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกจะไม่ได้ได้รับการอธิบายศัพท์ในบทความเลย ส่วนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สองและสามนั้น ได้รับการอธิบายศัพท์แก่โลกเมื่ออุปกรณ์การสอนประกอบการอธิบายด้วย³ ผลการทดลองพบว่า

1. เด็กที่ได้รับการอธิบายความหมายของศัพท์โดยตรงสามารถตอบคำถามได้ดีกว่าเด็กที่ศึกษาด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าเด็กที่ศึกษาด้วยตนเอง จะเป็นเด็กที่มีความสามารถในการเข้าใจศัพท์สูงก็ตาม

¹ Lundsteen, Children Learn to Communicate, p. 80.

² Miller, Wilma H. The First R Elementary Reading Today (New York: Holt Rinehart and Winston, 1977), p. 22.

³ Wilma S. Gray and Eleanor Holmes, "Should Vocabulary Be Taught Directly or Incidentally ?," in Research in the Three R's, ed. C.W. Hunnicutt and W.J. Iverson (New York: Harper and Brother, 1958), pp. 147-153.

2. เด็กที่มีความสามารถในการเข้าใจศัพท์ระดับปานกลางและต่ำ จำเป็นจะต้องได้รับการเอาใจใส่ฝึกฝนความเข้าใจศัพท์จากครูโดยตรงเสมอ

ประมวลคำศัพท์

ประมวลคำศัพท์ หมายถึง บัญชีคำศัพท์ที่รวบรวมได้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น จากหนังสือแบบเรียนของแต่ละระดับชั้นเรียน จากศัพท์ในการพูดที่มีความสูงชัน

เบอร์นส์ และโลว์ (Paul C. Burns and Alberta L. Lowe) ได้ศึกษาผลงานประมวลคำศัพท์ของบุคคลไว้ เช่น ผลงานของคอลลี (Edward L. Dolch) ซึ่งรวบรวมประมวลศัพท์ชื่อ Needed Vocabulary เป็นการรวบรวมศัพท์จากหนังสืออ่านประกอบที่เขาแต่งขึ้น เพื่อใช้สอนเด็กเล็ก ผลงานของเกตส์ (Arthur I. Gates) รวบรวมประมวลศัพท์ชื่อ A Reading Vocabulary for the Primary Grades เป็นศัพท์ที่รวบรวมจากหนังสืออ่านของเด็กแรกเรียน เป็นทง ซึ่ง เบอร์นส์ และโลว์ (Paul C. Burns and Alberta L. Lowe) เห็นว่า ประมวลคำศัพท์เหล่านี้มีประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการสอนอ่านและเขียนแก่เด็ก แต่ก็มีข้อควรระวังในการใช้ประมวลคำศัพท์ คือ

1. การเรียนรู้ศัพท์ของเด็กนั้น เกิดจากประสบการณ์ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ เกิดเป็นศัพท์ใหม่ ๆ ขึ้น ประสบการณ์ของเด็กแต่ละคนนั้นต่างกันไป ดังนั้น ศัพท์ที่เขาใช้จริงอาจจะมีนอกเหนือไปจากประมวลศัพท์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการที่จะควบคุมให้เด็กเรียนรู้ศัพท์เฉพาะที่มีอยู่ในประมวลคำศัพท์ จะเป็นการจำกัดพัฒนาการทางภาษาของเด็ก

ในกรณีนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นสนับสนุนการจะให้เด็กเรียนรู้ศัพท์เฉพาะในประมวลคำศัพท์เป็นการจำกัดพัฒนาการทางภาษาของเด็ก แต่ประมวลคำศัพท์นั้นก็มาจากการรวบรวมศัพท์จากการฟัง หรือการเขียนของเด็กโดยตรง จึงเป็นศัพท์ที่เหมาะสมที่จะใช้

¹ Burns and Lowe, The Language Arts in Childhood Education,

ในการสอนอ่านหรือสอนสะกดคำแก่เด็ก ส่วนศัพท์ที่อยู่นอกเหนือจากที่มีอยู่ในประมวลคำ ก็ควรจะนำมาสอนเด็กด้วย เมื่อนักเรียนสนใจซักถาม ความหมายของศัพท์นั้น หรือสถานการณ์บังคับให้ต้องใช้ศัพท์นั้น ๆ

2. เบอร์นส์ และโลว์ อ้างถึงผลงานของวัตส์ (A. F. Watts) ที่ว่า ผู้ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับศัพท์ของเด็ก ส่วนใหญ่มักจะสนใจในเรื่องปริมาณที่เด็กใช้ มากกว่าที่จะสนใจในเรื่องคุณภาพในการใช้ศัพท์ของเด็กซึ่งวัตส์เห็นว่า การวิจัยที่สนใจเฉพาะปริมาณคำศัพท์นั้นเมื่อสิ่งไม่ถูกต้อง เขายกตัวอย่างประโยคที่เด็กเขียนซึ่งเด็กคนหนึ่งเขียนว่า He did not know which place he would have to go in the end. ประโยคนี้ประกอบด้วยศัพท์ 13 คำ ส่วนเด็กอีกคนหนึ่งเขียนว่า His ultimate destination was uncertain. ประโยคนี้ใช้ศัพท์เพียง 5 คำ แต่เป็นประโยคที่ใช้ศัพท์ที่มีคุณภาพดีกว่าประโยคแรกที่มีศัพท์มาก ดังนั้นในการที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับศัพท์ของเด็กนั้นควรจะพิจารณาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของศัพท์ด้วย¹

ในปี พ.ศ. 2493 กองการวิจัย กรมวิชาการ ทำการสำรวจคำพูดของเด็ก 8 ขวบ ทั่วประเทศ นำศัพท์มารวบรวมเป็นประมวลคำสำหรับเด็กแรกเรียน ใช้เป็นคู่มือในการสร้างหนังสือแบบเรียนแบบเบลลิค²

ในปี พ.ศ. 2502 ละครบายมาศ สรทัตต์ และนิยม คำนวนมาศ ศึกษาพัฒนาการทางถ้อยคำของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในจังหวัดพระนคร โดยกำหนดให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พูดและบันทึกเสียงของเด็กไว้ในเวลา 10 นาที ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 นั้น กำหนดให้เขียนคำที่เด็กรู้จัก ภายในเวลา 10 นาที นำศัพท์มาวิเคราะห์หา

¹A. F. Watts, The Language and Mental Development of Children, p. 31 quoted in Paul C. Burns and Alberta L. Lowe, The Language Arts in Childhood Education (Chicago : Rand McNally and Company, 1960), p. 204.

²กรมวิชาการ, กองการวิจัย, รายงานการสำรวจประมวลคำของเด็กวัยเริ่มเรียนตอนที่ 1 บัญชีและความถี่จากการสำรวจ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2508), หน้า 11 - 47.

ความถี่ แล้วรวบรวมเป็นประมวลคำศัพท์ของเด็กแต่ละระดับ¹

ในปี พ.ศ. 25๑7 กองการวิจัย กรมวิชาการ ได้สำรวจหนังสือแบบเรียนที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขณะนั้นจำนวน 9 เล่ม จึงเก็บหนังสือแบบเรียนเบสิคมาตั้งขึ้นเพื่อใช้สอนแบบเป็นคำเป็นประโยค การสำรวจครั้งนี้ทดลองการจะดูว่า หนังสือแต่ละเล่มใช้ศัพท์เหมือนกันหรือต่างกันมากน้อยเพียงใด ผลการสำรวจพบว่า หนังสือทั้งหมด 9 เล่ม ใช้ศัพท์ต่างกันอยู่ระหว่าง 18๐ ถึง 232 คำ มีศัพท์ที่ไม่รวมกันอยู่เพียง 38 คำเท่านั้น กิจจากหนังสือแบบเรียนเหล่านี้ได้รับการรวบรวมให้เป็นประมวลคำสำหรับเด็กแรกเรียน²ในปีเดียวกันนี้ แผนกศึกษานิเทศก์จังหวัดขอนแก่น ได้ทำการสำรวจจำนวนคำที่ใช้ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 สำหรับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้นสำรวจเฉพาะหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ส่วนหนังสือแบบเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 4 นั้น ทำการสำรวจทุกเล่มที่ใช้อยู่ คือ แบบเรียนภาษาไทย กณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา ผลการสำรวจพบว่า

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	ได้จำนวนคำในหนังสือแบบเรียนทั้งหมด	2,292 คำ
	เป็นคำที่มีความหมาย	1,74๘ คำ
	เป็นคำไม่มีความหมาย เช่น กะ กิ กี่ ฯลฯ	544 คำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	ได้จำนวนคำในหนังสือแบบเรียนทั้งหมด	2,613 คำ
	เป็นคำใหม่ที่ไม่ซ้ำกับคำในหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1,639 คำ
	เป็นคำที่มีความหมาย	885 คำ

¹คณะนาย สรทัตต์ และนิยม คำนวนมาสก, "พิสัยทางการใช้ของคำของเด็ก," ใน บทความของงานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 46.

²กรมวิชาการ, กองการวิจัย, รายงานการสำรวจประมวลคำของเด็กวัยเริ่มเรียนตอนต้นที่ 1 นิตยศัพท์และความถี่จากการสำรวจ, หน้า ๘2-8๓.

	เป็นคำไม่มีความหมาย	754	คำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	ไต่จำนวนคำในหนังสือแบบเรียนทั้งหมด	3,118	คำ
	เป็นคำใหม่ที่ไม่ซ้ำกับคำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2	1,269	คำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	คำใหม่ที่ค้นเป็นคำที่มีความหมายทั้งสิ้น		
	ไต่จำนวนคำในหนังสือแบบเรียนทั้งหมด	3,555	คำ
	เป็นคำใหม่ที่ไม่ซ้ำกับคำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายทั้งสิ้น ¹	1,653	คำ

ในการสำรวจคำจากหนังสือแบบเรียนครั้งนี้ แผนกศึกษาศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น กองการจะศึกษาว่าปัญหาของการที่เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปแล้ว แต่ยังไม่อ่านหนังสือใบออกนั้นมีสาเหตุเนื่องมาจากคำในหนังสือแบบเรียนอาจจะยากเกินไปสำหรับเด็กหรือไม่ แต่จากเอกสารที่พิมพ์เผยแพร่โดยคิดเพียงการสำรวจคำจากหนังสือแบบเรียนเท่านั้น ไม่ไต่ถาวรถึงข้อค้นพบอื่นใดอีก

ในปี พ.ศ. 2509 วัฒนา ยันตระรุยะ ทำการศึกษาถ้อยคำของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประชาบาลและเทศบาล จังหวัดพระนคร โดยให้เด็กบอกคำที่รู้จักภายในเวลา 10 นาที บันทึกเสียงไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์คำ สามารถรวบรวมศัพท์ได้ 1,012 คำ แยกเป็นคำนาม 721 คำ คำกริยา 243 คำ ที่เหลือเป็นคำวิเศษณ์ บุรพบท สันธานอื่น 48 คำ² และในปีเดียวกันนี้ กองการวิจัย กรมวิชาการ ทำการสำรวจคำพูดของเด็กอนุบาล

¹แผนกศึกษาศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น, การสำรวจคำในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยและแบบเรียนอื่น ๆ บางเล่มระดับประถมศึกษา [ม.ป.ท.] , 2507.

²วัฒนา ยันตระรุยะ, "ถ้อยคำที่เด็กรู้จัก และความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประชาบาล และเทศบาล 2 แห่ง ในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริชญ์ตามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2509), หน้า 46.

ต่อจากที่ทำไว้ในปี พ.ศ. 2508 โดยเพิ่มจำนวนเด็กในการสำรวจเป็น 119 คน ซึ่งเป็นเด็กในเขตจังหวัดพระนครทั้งสิ้น ให้เด็กดูภาพจากหนังสือที่ส่งมา และกระตุ้นให้เด็กบรรยายความรู้สึกเกี่ยวกับภาพ บันทึกเสียงไว้ นำมาแยกค่าได้ 1,618 ค่า พบว่า มีค่าที่เด็กใช้ร่วมกันอยู่เพียง 389 ค่า นอกนั้นเป็นค่าที่เด็กใช้แตกต่างกันออกไปไม่ซ้ำกัน¹ นอกจากนี้ กองการวิจัย กรมวิชาการ ยังทำการสำรวจค่าจากหนังสือพิมพ์เพื่อจะดูว่ามีค่าที่เด็กเล็ก และผู้ใหญ่ใช้ร่วมกันมากน้อยเพียงไร ทำการสำรวจค่าจากหนังสือพิมพ์รายวันซึ่งพิมพ์จำหน่ายขณะนั้น โดยทำการสำรวจวันละ 2 ฉบับ ภายในเวลา 3 เดือน สามารถรวบรวมค่าได้ทั้งสิ้น 7,039 ค่า และเมื่อนำค่าที่ได้จากหนังสือพิมพ์ไปเปรียบเทียบกับค่าในประมวลค่าของเด็กแรกเรียน พบว่า มีค่าที่ใช้ร่วมกันของเด็กและผู้ใหญ่ 199 ค่า²

ในปี พ.ศ. 2518 กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา มีโครงการจัดสร้างแบบทดสอบความพร้อมในการอ่านของเด็กเริ่มเรียน จึงจำเป็นต้องสำรวจค่าพูดของเด็กเล็กทั่วประเทศ เพื่อจะนำค่ามาสร้างแบบทดสอบ โดยทำการบันทึกเสียงจากการพูดของเด็กเล็ก ซึ่งได้รับการกระตุ้นจากครูให้เล่าเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน นำเสียงพูดที่ได้มาวิเคราะห์ และรวบรวมเป็นประมวลค่าที่เด็กเล็กใช้³

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอจะสรุปได้ว่า สัมพันธ์มาถึงความคิดรวบยอดของของสิ่งหนึ่ง การที่เด็กจะเรียกชื่อของของสิ่งนั้นได้ถูกต้องก็เพราะเขามีความคิดรวบยอดในสิ่งนั้นได้คือ สัมพันธ์ที่เด็กรู้จัก เข้าใจ และได้อยู่เสมอในชีวิตประจำวัน

¹กรมวิชาการ, กองการวิจัย, รายงานการสำรวจประมวลค่าตอนที่ 1 บันทึกคำชนิดต่าง ๆ ของเด็กวัยเริ่มเรียนในเขตจังหวัดพระนคร (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509), หน้า 1-5.

²กรมวิชาการ กองการวิจัย, รายงานการสำรวจประมวลค่าตอนที่ 3 บันทึกคำจากหนังสือพิมพ์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509), หน้า 1-4.

³กรมสามัญศึกษา, กองการประถมศึกษา, คำที่นักเรียนชั้นเด็กเล็กใช้ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518), หน้า 3.

นั้นเรียกว่า ศัพท์พื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ ศัพท์ในการฟัง ศัพท์ในการพูด ศัพท์ในการอ่าน และศัพท์ในการเขียน ศัพท์นั้นจะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นตามวัยและระดับชั้นเรียนของเด็ก ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางศัพท์ในแก่เด็ก เพื่อให้เขาสามารถใช้ศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศัพท์ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นได้มาจากการรวบรวมศัพท์จากการพูดของเด็กเล็ก หรือศัพท์ในการเขียนของเด็กในระดับชั้นที่สูงขึ้น

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์จะศึกษาความเข้าใจศัพท์ในแบบเรียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา โดยใช้แบบวัดความเข้าใจศัพท์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จึงได้ทำการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความเข้าใจศัพท์ ซึ่งมีผู้ทำการวิจัยไว้มากมาย เช่น

จอห์นสัน, สมิธ และเจนเซน (Dale D. Johnson Richard L. Smith and Kenneth Jensen) ทำการสร้างแบบวัดความเข้าใจศัพท์ของเด็กเกรด 1 ในรัฐอินเดียนา โดยคัดเอาศัพท์ซึ่งฟรานซิส (Kucera Francis) รวบรวมไว้คิดมาเพียง 306 คำ มาสร้างแบบวัดความเข้าใจศัพท์ของเด็ก พบว่า เด็กในแต่ละโรงเรียนมีความเข้าใจศัพท์ที่นำมาทดสอบต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะแต่ละโรงเรียนใช้หนังสือเรียนไม่เหมือนกัน ศัพท์ในหนังสือแบบเรียนแต่ละเล่มจะใช้ต่างกันออกไป เป็นผลให้เด็กมีความเข้าใจศัพท์ต่างกัน¹

ในประเทศไทย ก็มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวัดความเข้าใจศัพท์ของเด็กไว้หลายคน เช่น

เมื่อปี พ.ศ. 2509 สุชา จันทรเอน ทำการศึกษาความเข้าใจศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของคำจากหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

---

¹Dale D. Johnson, Richard L. Smith and Kenneth L. Jensen, "Primary Children's Recognition of High Frequency Words" The Elementary School Journal (December 1972): 162-167.

จำนวน 6 เล่ม นำค่ามารวมเป็นบัญชีค่า แล้วสุ่มเลือกมาสร้างแบบวัดความเข้าใจศัพท์ ผลการทดสอบพบว่า เด็กที่ปีความเข้าใจศัพท์สูงจะมีสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านสูง¹

ในปี พ.ศ. 2518 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำการวิจัย จุดอ่อนในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั่วประเทศ ในภารกิจศึกษาความเข้าใจคำศัพท์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังให้ความหมายของศัพท์ได้ไม่ถูกต้อง มีนักเรียนที่ให้ความหมายของศัพท์ได้ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 44.2 เท่านั้น²

ในปี พ.ศ. 2519 ชัยเทิง ชันต์โกเศศ ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ ในการอ่านคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดตราด โดยนำเอาคำจากประมวลคำศัพท์ของชั้น ประถมปีที่หนึ่ง มาสุ่มเลือกคำสำหรับสร้างแบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านของเด็ก ผลการทดสอบพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตอำเภอเมืองตราด มีสัมฤทธิ์ผลในการอ่านคำสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดตราด
2. ผลสัมฤทธิ์ในการทดสอบของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ จากจำนวนคำทั้งหมด ที่นำมาทดสอบ 1,401 คำ นักเรียนสามารถอ่านคำได้เพียง 470 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.54 เท่านั้น³

ในปี พ.ศ. 2520 คารณีย์ อุทัยรัตนกิจ ทำการวัดความเข้าใจศัพท์ของนักเรียน

¹สุชา จันทน์แอม, "ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจคำศัพท์และความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา", หน้า 50.

²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา จุดอ่อนด้านทักษะเบื้องต้นทางการเรียน, หน้า 22.

³ชัยเทิง ชันต์โกเศศ, "ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง จังหวัดตราด" วารสารวิจัยทางการศึกษา: 67-73.

ชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยการวิเคราะห์คำ จากหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ซึ่งเป็นหนังสือแบบเรียนภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และพจนานามย์ นำคำมารวบรวมเป็นบัญชีคำแล้วสุ่มเลือกคำมา สร้างแบบวัดความเข้าใจศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความเข้าใจศัพท์สูง มาก ซึ่งการตี อรรถาธิบาย อภิปรายผลไว้ว่า การที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ของโรง เรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความเข้าใจศัพท์สูงเป็นเพราะ

1. นักเรียนโรงเรียนนี้ เป็นนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากการสอบ ให้ เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งทั้งสิ้น จึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความเข้าใจศัพท์ ในแบบเรียนจึงสูงด้วย
2. นักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนในโรงเรียนนี้ มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ได้รับการเอาใจใส่จากบิดามารดา เด็กจึงมีความพร้อมที่จะเรียน สัมฤทธิ์ผล ทาง การเรียนสูง ความเข้าใจคำศัพท์ในแบบเรียนจึงสูง¹

จากการอภิปรายผลครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า การที่เด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความเข้าใจศัพท์สูง นั้น อาจจะเป็นเพราะเด็กนักเรียนในโรงเรียนนี้ใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาพูดในชีวิต ประจำวัน จึงมีความเข้าใจศัพท์พื้นฐานที่มีอยู่ในหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งได้ดี

จากผลงานที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ก็สรุปได้ว่า ศัพท์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับใช้ในการ สื่อความหมายของบุคคลทุกวัย ความสามารถในการใช้และเข้าใจศัพท์จะเป็นรากฐาน ของการสร้างทักษะทางภาษาทั้งในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งทักษะดังกล่าวไม่ใช่แค่

---

¹ การตี อรรถาธิบาย, "ความเข้าใจคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โรงเรียน สาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์," หน้า 187.

จะนำไปใช้สื่อความหมายในชีวิตประจำวันเท่านั้น ทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ยังจะมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนในชั้นสูงต่อไปอีกด้วย จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะหาทางสร้างเสริมพัฒนาการทางศัพท์ของเด็กให้ดำเนินไปตามขั้นตอนของวัย และควรมีการศึกษา ค้นคว้าวิจัยหาทางที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ศัพท์สื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด